

ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Δικαστήριο: ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Τόπος: ΑΘΗΝΑ

Αριθ. Απόφασης: 1319

Έτος: 2008

Περίληψη

Επαγγελματική ελευθερία - Αρχή αναλογικότητας - Δικηγόροι -. Το προβλεπόμενο από το άρθρο 4 του Κώδικα περί Δικηγόρων (ν.δ. 3026/1954) όριο ηλικίας για την εγγραφή πτυχιούχου νομικής σχολής στο ειδικό βιβλίο ασκουμένων αντιβαίνει στην ελευθερία επιλογής και άσκησης επαγγέλματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 Συντ. Επίσης, η διάταξη του άρθρου 5 του ως άνω Κώδικα, που αποκλείει την εγγραφή στο εν λόγω βιβλίο εφόσον παρήλθε πενταετία από τη λήψη του πτυχίου αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας. Δεκτή η αίτηση ακυρώσεως.

Κείμενο Απόφασης

Αριθμός 1319/2008

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Γ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 29 Νοεμβρίου 2007, με την εξής σύνθεση: Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος και του Αναπληρωτή Προέδρου που είχαν κώλυμα, Ν. Σακελλαρίου, Α. Καραμιχαλέλης, Σύμβουλοι, Μ. Παπαδοπούλου, Π. Τσούκας, Πάρεδροι. Γραμματέας ο Ν. Αθανασίου.

Για να δικάσει την από 17 Σεπτεμβρίου 2003 αίτηση:

Της Ε. συζ. Γ. Τ., το γένος Ν. Κ., κατοίκου Θ., οδός Π. αρ. ***, η οποία παρέστη με το δικηγόρο Γεώργιο Τσοτανίδη (Α.Μ. 35 Δ.Σ. Ξάνθης) που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, ο οποίος παρέστη με το δικηγόρο Πάρη Νιφλή (Α.Μ. 508 Δ.Σ. Θεσσαλονίκης).

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα επιδιώκει να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 53/15.5.2003 απόφαση του Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Α. Καραμιχαλέλη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον πληρεξούσιο της αιτούσας, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τον πληρεξούσιο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, ο οποίος ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο Ν ό μ ο

1. Επειδή για την άσκηση της κρινόμενης αίτησης καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (αριθμ. ειδικών

εντύπων παραβόλου 1162877-9/2003).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται, εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκτώς, η ακύρωση της απόφασης 53/15.5.2003 του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, με την οποία απορρίφθηκε αίτημα της και ήδη αιτούσας, πτυχιούχου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, να εγγραφεί στο βιβλίο ασκουμένων του Δικηγορικού Συλλόγου.

3. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η αιτούσα, συνταξιούχος υπάλληλος της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, γεννήθηκε το έτος 1956 και έλαβε το πτυχίο της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών στις 20.8.1987. Με την από 8.4.2003 (αριθμ. πρωτ. 3630/9.4.2003) αίτησή της ζήτησε να εγγραφεί στο βιβλίο ασκουμένων του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, συνυποβάλλοντας αντίγραφο του πτυχίου της και βεβαίωση δικηγόρου ότι ασκείται σε αυτόν. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, κατά τη συνεδρίασή του της 15.5.2003, απέρριψε, με την προσβαλλόμενη απόφασή του, το αίτημά της αυτό με την αιτιολογία α) ότι κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης εγγραφής στο βιβλίο ασκουμένων η αιτούσα είχε ηλικία 47 ετών και, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κώδικα περί Δικηγόρων, δεν ήταν επιτρεπτή η εγγραφή της στο βιβλίο ασκουμένων διότι είχε υπερβεί το 33ο έτος της ηλικίας της και β) ότι η αιτούσα έλαβε το πτυχίο της Νομικής Σχολής το έτος 1987 και μέχρι την ημερομηνία που υπέβαλε στο Σύλλογο την αίτηση εγγραφής της είχε παρέλθει χρονικό διάστημα μεγαλύτερο της πενταετίας, με την παρέλευση της οποίας αποκλείεται, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 του Κώδικα περί Δικηγόρων, η εγγραφή πτυχιούχου στο βιβλίο ασκουμένων.

4. Επειδή, στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη». Στην έννοια της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου, που κατοχυρώνεται από τη συνταγματική αυτή διάταξη περιλαμβάνεται και η επαγγελματική ελευθερία, δηλαδή η ελευθερία επιλογής και άσκησης επαγγέλματος. Στην ελευθερία αυτή ο κοινός νομοθέτης μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς, είτε με την μορφή αρνητικών όρων και απαγορεύσεων, είτε με την μορφή θετικών υποχρεώσεων προς ενέργεια, πριν από την επιλογή ή και κατά την άσκηση του επαγγέλματος. Οι όροι όμως και οι προϋποθέσεις που τάσσονται από τον κοινό νομοθέτη για την επιλογή και την άσκηση του επαγγέλματος είναι συνταγματικά επιτρεπτοί όταν ορίζονται γενικά και κατά τρόπο αντικειμενικό, δικαιολογούνται δε από αποχρώντες λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος, οι οποίοι, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει να είναι συναφείς προς το αντικείμενο και τον χαρακτήρα του επαγγέλματος. Ειδικότερα, για το δικηγορικό λειτούργημα, που αποτελεί μεν ελευθέριο επάγγελμα, έχει, όμως, παράλληλα και τον χαρακτήρα δημοσίου λειτουργήματος, που συνδέεται με το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης, η ρυθμιστική επέμβαση του νομοθέτη, ως προς τους όρους εισόδου σε αυτό, πρέπει να υπαγορεύεται από κριτήρια και να καθιερώνει προϋποθέσεις που ανάγονται στην ηθική συγκρότηση, τις επιστημονικές και τις εν γένει διανοητικές ικανότητες του υποψηφίου, ώστε η λειτουργία της δικαιοσύνης να υπηρετείται από πρόσωπα με διαπιστωμένη επιστημονική ικανότητα και ηθική υπόσταση (Σ.Τ.Ε. 413/1993 Ολομ.).

5. Επειδή, στο άρθρο 3 του Κώδικα περί Δικηγόρων (ν.δ. 3026/1954, Α' 235), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 723/1977 (Α' 300), ορίζεται, μεταξύ των άλλων, ότι δικηγόρος διορίζεται «ο επιτυχών εις εξέτασιν» και ότι δικαίωμα συμμετοχής στην εξέταση έχει αυτός που έχει αποκτήσει πτυχίο νομικού τμήματος νομικής σχολής ελληνικού ή αλλοδαπού αναγνωρισμένου ομοταγούς πανεπιστημίου, έχει συμπληρώσει πρακτική άσκηση δεκαοκτώ μηνών σε δικηγόρο και έχει ηλικία όχι ανώτερη των 35 ετών. Ο ίδιος Κώδικας στο άρθρο 4, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 723/1977 και το άρθρο 24 παράγραφος 2 του ν. 1968/1991 (Α' 150), ορίζει τα εξής: «Ο πτυχιούχος οφείλει εντός εξαμήνου από της λήψεως του πτυχίου του να ζητήσει την εγγραφήν του εις ειδικόν βιβλίον του Δικηγορικού Συλλόγου του τόπου ασκήσεως, προσάγων το πτυχίον αυτού ως και βεβαίωσιν του παρ' ω ήρξατο ασκούμενος δικηγόρου. Από της εγγραφής ταύτης λογίζεται αρξαμένη η άσκησης. Δεν μπορεί να γραφτεί στο ειδικό βιβλίο ασκουμένων του οικείου δικηγορικού συλλόγου αυτός που συμπλήρωσε το 33ο έτος της ηλικίας του, εκτός αν πρόκειται για τυφλούς που έχουν αναπηρία 100% ή για ομοεθνείς φυγάδες προερχόμενους από την Αλβανία για τους οποίους η εγγραφή επιτρέπεται μέχρι τη συμπλήρωση και του 45ου έτους. Η συμπλήρωσις λογίζεται επελθούσα την 31ην Δεκεμβρίου του αντιστοίχου έτους». Τέλος, στο άρθρο 5 του παραπάνω Κώδικα, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 723/1977, ορίζεται ότι:

«1. Εκπρόθεσμος εγγραφή επιτρέπεται, κατ' εξαίρεσιν, δι' αποφάσεως του Υπουργού Δικαιοσύνης, μετά σύμφωνον γνώμην του Πειθαρχικού Συμβουλίου του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου και ιδίως ένεκα νόσου, στρατιωτικής υπηρεσίας, συνεχίσεως σπουδών εν τη αλλοδαπή και ετέρων δεδικαιολογημένων περιστάσεων. Η άσκησης ασυμβιβάστου εργασίας κατ' ουδεμίαν περίπτωση δύναται να θεωρηθή ως δεδικαιολογημένη περίστασις. 2. Παρελθούσης πενταετίας από της λήψεως του πτυχίου αποκλείεται εγγραφή πτυχιούχου εις τα βιβλία ασκουμένων».

6. Επειδή, η θέσπιση, με το άρθρο 4 εδάφιο τρίτο του Κώδικα περί Δικηγόρων, όπως ισχύει, ορίου ηλικίας για την εγγραφή πτυχιούχου νομικής σχολής στο ειδικό βιβλίο ασκουμένων αντιβαίνει στην ελευθερία επιλογής και άσκησης επαγγέλματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 του Συντάγματος (Σ.τ.Ε. 1368/1999, 413/1993 Ολομ.). Επομένως, το πρώτο αιτιολογικό έρεισμα της προσβαλλόμενης απόφασης δεν είναι νόμιμο, κατά το σχετικό βάσιμο λόγο ακυρώσεως.

7. Επειδή, σύμφωνα με την κατά το άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας, οι επιβαλλόμενοι από τον νόμο περιορισμοί στην πρόσβαση και στην άσκηση επαγγέλματος πρέπει να είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και να μην είναι δυσανάλογοι σε σχέση προς αυτόν. Ειδικότερα, όταν ο θεσπιζόμενος περιορισμός αφορά, όχι απλώς την άσκηση, αλλά την πρόσβαση στο επάγγελμα προσώπων που συγκεντρώνουν τα νόμιμα προσόντα, η αρχή της αναλογικότητας επιβάλλει να είναι εμφανής και σαφώς διαγνώσιμη η αναγκαιότητα επιβολής ενός τέτοιου εξαιρετικού περιορισμού για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκεται από τον νόμο (βλ. Σ.τ.Ε. 3665/2005 Ολομ.). Εν προκειμένω, ο επιδιωκόμενος με το άρθρο 5 παράγραφος 2 του Κώδικα περί Δικηγόρων σκοπός, της μη αποξένωσης του πτυχιούχου νομικής σχολής και υποψηφίου δικηγόρου από τις ειδικές επιστημονικές γνώσεις που απέκτησε κατά τη φοίτησή του στο πανεπιστήμιο και οι οποίες είναι απαραίτητες για την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος (βλ. εισηγητική έκθεση του ν. 723/1977) αποτελεί νομοθετικό σκοπό δημοσίου συμφέροντος που δικαιολογεί, κατ' αρχήν, την ρυθμιστική επέμβαση του νομοθέτη. Δεν διαπιστώνεται όμως, κατά τρόπο εμφανή, η προσφορότητα του απολύτου κωλύματος εγγραφής πτυχιούχου νομικού τμήματος στο βιβλίο ασκουμένων του οικείου δικηγορικού συλλόγου μετά την πάροδο πέντε (5) ετών από την κτήση του πτυχίου του, ως προς την εξυπηρέτηση του νομοθετικού σκοπού της διασφάλισης εισόδου στη δικηγορία προσώπων με επιστημονική κατάρτιση και ικανότητα, δοθέντος μάλιστα ότι ο προαναφερόμενος νομοθετικός σκοπός εξυπηρετείται ήδη από το προβλεπόμενο στον Κώδικα περί Δικηγόρων (βλ. άρθρα 6 επ., 12 επ. και 19 επ.) στάδιο δεκαοκτάμηνης πρακτικής άσκησης του υποψηφίου δικηγόρου και την, εν συνεχεία, διαδικασία γραπτών και προφορικών εξετάσεων σε νομικά μαθήματα. Ο δε διορισμός του ασκουμένου ως δικηγόρου εξαρτάται τελικώς από την επιτυχία του στις εν λόγω εξετάσεις. Εν όψει αυτών, ο επίμαχος απόλυτος περιορισμός δεν παρίσταται πρόσφορος για την εξυπηρέτηση του επιδιωκόμενου νομοθετικού σκοπού και, επομένως, η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 2 του Κώδικα περί Δικηγόρων, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 3 του ν. 723/1977, αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας. Ως εκ τούτου, ο εν λόγω περιορισμός δεν είναι εφαρμοστέος (Σ.τ.Ε. 3177/2007 Ολ.). Επομένως, δεν είναι νόμιμο, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα, και το δεύτερο αιτιολογικό έρεισμα της προσβαλλόμενης απόφασης σχετικά με την πάροδο πενταετίας από τη λήψη του πτυχίου της αιτούσας μέχρι την υποβολή της αίτησης της για την εγγραφή της στο μητρώο ασκουμένων του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης.

8. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, καθισταμένης αλυσιτελούς της εξέτασης των λοιπών λόγων ακυρώσεως.

Δ ι α τ α ύ τ α

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση.

Ακυρώνει την 53/15.5.2003 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου και

Επιβάλλει στον Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης τη δικαστική δαπάνη της αιτούσας που ανέρχεται

σε εννιακόσια είκοσι (920) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 4 Δεκεμβρίου 2007

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Ο Γραμματέας

Γ. Παπαμεντζελόπουλος Ν. Αθανασίου

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 21ης Απριλίου 2008.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Η Γραμματέας του Γ' Τμήματος

Γ. Παπαμεντζελόπουλος Δ. Μουζάκη

Πρόεδρος: Γ. ΠΑΠΑΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Δικηγόροι: Γ. Τσοτανίδης, Π. Νιφλής

Εισηγητές: Α. ΚΑΡΑΜΙΧΑΛΕΛΗΣ

Λήμματα: Επαγγελματική ελευθερία ,Αρχή αναλογικότητας ,Δικηγόροι

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ	Δημοσίευση	ΤΡΑΠΕΖΑ	Έτος 200	Τόμος 5	Σελ. 73
Σ	η:	NOMIKΩN	: 8	: 2	: 5
		ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩ			
		N ΔΣΑ			
		ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ			
		ΔΗΜΟΣΙΟΥ			
		ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ			
		ΔΙΚΑΙΟΥ			

ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

A/A	Νόμος	Αριθμό Έτο	Αρθρ	Παράγραφο	
		ς	ς	ο	ς
	1 «		1954	4	
	ΚΩΔΙΚΑΣ				
	ΔΙΚΗΓΟΡΩ				
	N »				

Error:
com.opentext.basis.jdbc.BasisSQLException:
The object has been closed. (54253)
(IJ000)